

Namn att minnas

Gunnar Sträng

Kan man tänka sig ett lämpligare namn på en finansminister? Särskilt på en finansminister för ett folk som numera — för all del inte på den tid då "Arbetets söner" skrevs, men däremot efter trettio år av arbetarstyre — verkligen känner sig under skatter digna ner. Och alldeles särskilt på en finansminister, som dessutom har något storsvenskt över sig, som ter sig som ett slags reinkarnation av den gamla svenska överhetsstaten, en kronofogde över alla kronofogdar, ja rent av som en demokratisk och proletär version av valda figurer ur vår gamla kungalängd. Om man föreställer sig en kombination av den hetlevrade och värtalige Gustav Vasa, den hårde och hänsynslöse Carl IX och den idoge och närige — för statskassan närige — Carl XI, riksbyggmästaren, riksbevararen och riksbokhållaren, allt i en samtida upplaga, får man en bild som erinrar om den gängse uppfattningen av Sträng.

Sträng är också mycket riktigt, som klangen låter ana, ett gammalt soldatnamn från stormaktstiden. En av Gunnar Strängs förfäder hörde till Carl XII:s blåa bussar, blev tillfångatagen i Ryssland och hamnade småningom på ett soldattorp i Småland. Gunnar Sträng, som inte saknar historiskt sinne, begav sig en gång med sin hustru på en utflykt till Småland i släktforskningens tecken. Skrudade för strövtåg i hembygden knackade de arla en morgon på dörren till prästgården i hemsöcknen. Den yrvakna prästfrun blev helt förskräckt vid anblicken av två människor i basker och kallade på sin man, som kastade på sig en morgonrock och skyndade till. Då Sträng presenterat sig svarade den gode prästmannen: "Här finns ingenting att ta!"

Man har en känsla av att han såg just kombinationen av Gustav Vasa, Carl IX och Carl XI träda över tröskeln till sitt enkla herdetjäll.

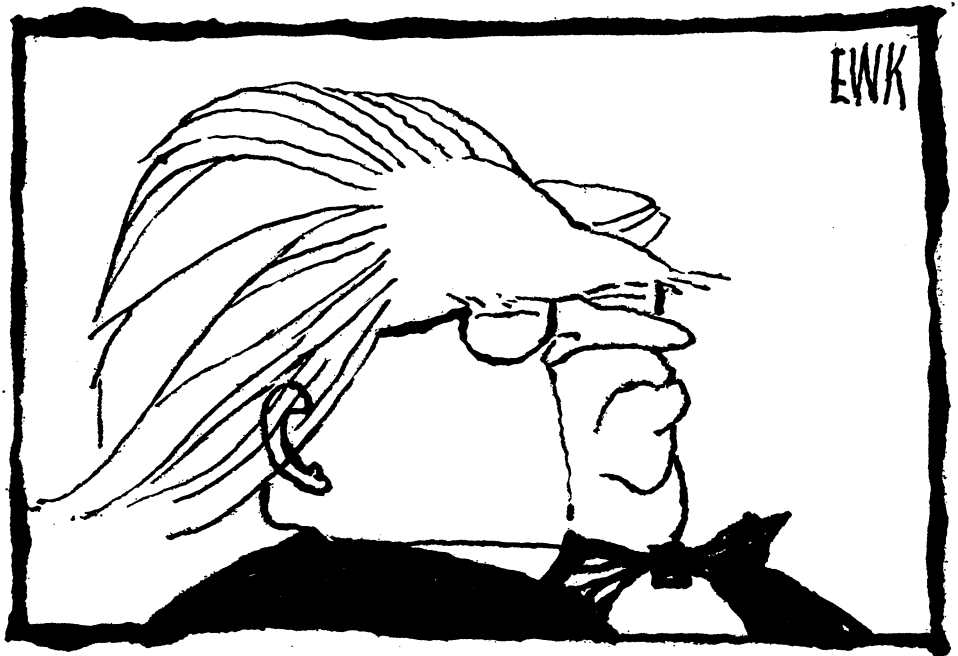
Hur det nu var fick herrskapet Sträng både kaffe och bullar och blev visade soldat-

torpet, traktens stolthet. Men som ett bevingat ord lever repliken HÄR FINNS INGET ATT TA kvar i traditionen. Man kanske skulle kunna säga att den är representativ för svenska folkets instinktiva attityd till Sträng efter att ha haft honom till finansminister i snart femton år, vilket har betytt nästan lika många budgetår med ständigt höjda skatter. Likafullt är det inte — åtminstone inte i allmänhet — något personligt i folks reaktion mot Sträng. Han har blivit ett begrepp, ett öde, vars mänskliga uppenbarelseform man accepterar med en mer eller mindre humoristisk resignation. Sträng har något som fångslar folkfantasin. Man kan och bör ogilla den politik han företräder, men det är svårt att ogilla honom som människa.

Visst är ättlingen till den karolinske busen den stora busen för Sveriges folk, men han är guhjälpe en populär buse, den bussige busen.

För snart 40 år sen skottade han snö i Stockholm mot en ersättning av 60—70 öre i timmen. I dag är han som Sveriges rikets finansminister en av landets mäktigaste män och sköter — eller vansköter, som vi brukar säga med borgerligt språkbruk — en affär på dryga 30 miljarder om året.

När Gunnar Sträng kastar en blick tillbaka över sin mer än sextioåriga levnadsbana, kan han konstatera att den utgör ett värtaligt åskådningsexempel på den gamla nyttiga företeelse, också med anor från stormaktstiden, som heter den svenska stånds-cirkulationen. Under de senaste decennierna har Gunnar Sträng hunnit med att bekläda fem olika platser vid Konungens rådsbord. Han har varit konsult, folkhushållningsminister, jordbruksminister, socialminister och är nu, som sagt, finansminister. Dessförinnan har han varit kommunalarbetare, lantarbetare, trädgårdsarbetare, ombudsman i lantarbetarförbundet, förbundsordförande och medlem av landssekreteriatet.

Det är en ståtlig karriär och man kan förstå att den inger ett icke obetydligt mått av självkänsla. Också har det talats mycket om Strängs dryghet och man har ofta gjort ofördelaktiga jämförelser mellan honom och hans närmaste företrädare på finansministerposten. Han är lika oemottaglig för skäl som Wigforss och lika buffelaktig som Sköld brukar det heta — hr Hall föredrar man i sammanhanget att glömma som ett olycksfall i arbetet — men har varken Wigforss' charm och intelligens eller Skölds skarpsinne och självständighet.

*

Kanske är detta riktigt, men åtminstone på den tillfällige besökaren gör Gunnar Sträng ett annat intryck där han sitter trygg snarare än dryg bakom skrivbordet i sitt arbetsrum, från vilket han kan läska sig med anblicken av Riddarhuset och slipper be-

trakta Riksbanken. Det är förresten ett ganska trevligt rum. Den kuriösa Biedermeierklockan ovanför skrivbordet tickar vänligt, bakom skrivstolen hänger en tavla av Olle Nordberg föreställande färjläget mellan Adelsö och Munsö, i en trakt där Gunnar Sträng en gång växte upp och mitt emot finner man ett stilleben med frukter och en reproduktion av en tupp och en höna av Picasso som lämpliga erinringar om trädgårds- resp. lantarbetets mödor.

Det finns en atmosfär av lugn och samling i detta rum, som väl i någon mån bör härröra från den nuvarande innehavaren. Han inger nämligen — det kan inte hjälpas — förtroende. Liksom så många av de män, som nått maktens tinnar efter att ha gått den långa vägen inom arbetarrörelsen, har han en naturlig auktoritet.

Gunnar Sträng gör ett intryck av pålitlig-

het, kraft, klokhet och redlighet och han saknar ingalunda humor. Han är utan tvivel en född folkledare — inte en folkförledare — och man kan förstå att han blivit en av våra populäraste TV-politiker och enligt många mening jämte Herbert Tingsten och Sven Stolpe (en i sanning sällsam trio!) vår effektivaste TV-personlighet.

I Kanslihusets tavelamlingar kan man återfinna ett porträtt av Strängs store företrädare friherre Johan August Gripenstedt med vackert friserade tinninglockar och mustascher och med Serafimerordens blåa band över den praktfulla statsrådsuniformen. Gunnar Sträng har inte uniform och i stället för Serafimerordens blåa band har han en diskret vinröd slips. Även i övrigt påminner de båda herrarna inte mycket om varann — men ett har de gemensamt: väl-taligheten. Gunnar Sträng talar gärna; erfarenheten av sex års agitationsresor på den svenska landsbygden med i genomsnitt 300 möten om året har nämligen skänkt honom en viss rutin, på vilken han aldrig är ovillig att repliera. Och han talar resonligt och väl — kanske något för väl — han smakar ibland på orden som vore varje bon mot en bonbon och liksom friherre Gripenstedt försmår han icke att smycka sin framställning med lärda glosor. Det sägs att han tillägnat sig sitt rika ordförråd ur bortkastade böcker, som han i sin ungdom kom över i egenskap av renhållningskarl. Så mycket större heder har han av det och ingen kan missunna honom att bruka det — och även missbruka det — till det yttersta.

*

Men mer än formen intresserar dock innehållet i vad han har att säga och det är fascinerande att höra honom berätta om sitt liv. Det är en det moderna Sveriges saga om vallpojken som vann ett kungarike eller åtminstone fick hand om dess skattkammare, en saga, som speglar den ofantliga betydelse

arbetarrörelsen haft inte bara för arbetarklassen utan för hela vårt samhälle.

Den kunde knappast ha ett mera idealtypiskt förlopp, denna saga. Strängs far kom som ett "försvarslöst barn" från Småland till en bonde i Mälardalen. Redan i tonåren slog sig fadern loss, blev fiskare på Mälaren och så småningom kommunalarbetare i Järfälla, hos Herbert Tingstens pappa. Familjen Sträng svalt, frös och slet ont. Gunnar fick ett minimum av skolundervisning, kom tidigt ut i arbetslivet, blev självlärd och socialist. Som trädgårdsarbetare gjorde han sin första fackliga insats genom att samla landets trädgårdsarbetare i Lantarbetareförbundet. 26 år gammal utsågs han till Lantarbetareförbundets ombudsman. Det var 1932. Då hade förbundet 10.000 medlemmar. När han slutade 1938 var medlemsantalet 50.000.

Under dessa år, då han mestadels per cykel reste Sverige runt som agitator och förhandlare, lärde han i grund känna land och folk. Ibland hotades han med pistol av strejkbrytare. Ibland fick han ett blått öga av sina egna kamrater, när han skulle lära dem att ett avtal inte bara innebär rättigheter, utan också förpliktelser. Efter denna hårda skolning gick vägen direkt via förbundsordförandeposten till landssekreterariatet och från landssekreterariatet — efter åtskilliga påtryckningar — vidare till regeringen, där han nu känner sig hemmastadd efter snart ett kvartssekel. Han verkar inte att ha tröttnat, även om den ekonomiska situationen nu är kärvare än någonsin tidigare under hans fögderi.

Hur bär man sig åt för att koppla av ifrån en så ansvarsfull och otacksam uppgift som att vara finansminister i dagens Sverige? När han får tid läser han böcker: Herman Melville och Frans G. Bengtsson (!) hör till de gamla favoriterna, till de nyare hör, förklarligt nog, den förutvarande lantarbetaren Ivar Lo-Johansson och en del av hans

generationskamrater i svensk litteratur. Men hans främsta avkoppling är ändå att sätta på sig träskor och ett par gamla blåbyxor och börja knåpa med något jobb — inte trädgårdsodling för man skall inte bjuda bagarbarn på bröd — men annars vad som kan vara aktuellt för villan i Spånga eller sommarstugan i Halland.

Vid denna tanke ser Sträng nästan mild ut. Och vem, åtminstone bland de av hans politiska motståndare, som visserligen betraktar honom som ett öde, men dock icke ett oundvikligt sådant, skulle inte vilja unna honom att snarast möjligt (låt oss säga hösten 1968) få längsta tänkbara avkoppling från hans betungande värv?

G. U.

FOLKBILDNING

Arbetaren skall betraktas som fullmyndig, inte bara i sitt yrkesarbete och sin medborgarrätt utan även i sitt bildningsarbete. Varken universitetet, samhället eller hans egna partiinstanser ha i det hänseendet någon bestämmanderätt över honom. Men både universitetet, samhället och, i all synnerhet, arbetarorganisationerna ha skyldighet att lämna honom all den hjälp han behöver och vill ta emot, så långt de det förmå. Och det alldeles oberoende av om han anser sitt bildningsarbets egentliga mål vara att göra honom till en duktig samhällsomstörtare eller samhällsbevarare. Samhällsutvecklingen skadas inte av att medborgarna tillhöra olika samhällsåskådningar, såvida samhället bara ser till, att de äro bildade samhällsbevarare och bildade socialister.

Lektor Oscar Olsson i Svensk Tidskrift 1928